

Cognitive Communication **CHECKLIST** for Acquired Brain Injury (CCCABI-CZ)

Screeningový a referenční nástroj pro identifikaci komunikačních obtíží a poruch kognitivních funkcí u osob po získaném poškození mozku

Sheila MacDonald SLP (C)

*návrh překladu do českého jazyka: Alžběta Henzlová, studentka logopedie, Univerzita Palackého v Olomouci (2023)
konzultant překladu: Mgr. Lucie Kytnarová, Ph.D., logoped ve zdravotnictví*

KOMUNIKACE A ZÍSKANÉ POŠKOZENÍ MOZKU

- Bez ohledu na závažnost poškození mohou vést získaná poškození mozku (ABI) ke komplexním kognitivním, komunikačním, fyzickým a psychickým obtížím, které vyžadují interdisciplinární diagnostiku.
- CCCABI identifikuje komunikační obtíže, které by měly být následně posuzovány a řešeny klinickým logopedem. Poruchy komunikace po získaném poškození mozku:
  - Jsou rozšířeny s incidencí vyšší než 75 %.
  - Vznikají z různých příčin: autonehody, pády, otřesy mozku při sportu, údery do hlavy, cévní mozkové příhody, neurologická onemocnění, srdeční zástavy, penetrující poranění hlavy atd.
  - Zahrnují obtíže s porozuměním, expresí, se čtením, psaním a se sociální interakcí.
  - Souvisí s obtížemi v základních systémech nezbytných pro komunikaci (hlas, svaly mluvidel, jazyk, sémantický systém, plynulost, kognice, organizace myšlení).
  - Mohou se objevit i po lehkém poranění mozku.
- Komunikační deficity zde plynou ze základních kognitivních obtíží v oblasti pozornosti, paměti, organizace, uvažování, exekutivních funkcí, seberegulace nebo snížené schopnosti zpracovávat informace.
- Komunikační dovednosti jsou předpokladem úspěchu v každodenním životě. Narušená komunikace může mít negativní dopad na sociální participaci, rodinné vztahy, ale i na pracovní a studijní výsledky.
- Kliničtí logopedi jsou nelékařští zdravotničtí pracovníci, mající kompetence v oblasti diagnostiky a terapie poruch komunikace.
- Na základě mezinárodních standardů péče o osoby se získaným poškozením mozku (ABI), se doporučuje provést komplexní logopedickou diagnostiku (Togher et al., 2014).
- Komplexní logopedická diagnostika zahrnuje rozhovor, anamnézu, zhodnocení stavu a fungování jedince před vznikem poškození, administraci a interpretaci standardizovaných testů, kvalitativní diagnostiku a funkční posouzení komunikace v každodenním životě.
- CCCABI poskytuje komunikační ukazatele, které usnadňují jedincům přístup k logopedické péči.

ÚČEL POUŽITÍ CCCABI

- CCCABI je referenční nástroj pro identifikaci komunikačních obtíží po získaném poškození mozku, které vyžadují odeslání ke klinickému logopedovi.
- Jedná se pouze o screeningový nástroj, nenahrazuje důkladné posouzení klinickým logopedem a neslouží ke stanovení diagnózy.
- Ostatní zdravotničtí pracovníci mohou použít CCCABI jako ukazatel toho, zda je péče klinického logopeda nezbytná.
- Klinický logoped může CCCABI využít v rámci screeningu při prvním setkání, při úvodním rozhovoru, při rozhovoru u nemocničního lůžka nebo při následné klinické péči k vytvoření plánu podrobnější diagnostiky.
- Klinický logoped následně provádí podrobnější analýzu výskytu, funkčního dopadu a závažnosti kognitivních a komunikačních poruch.

INSTRUKCE

- Pokud je to možné, naplánujte s osobou setkání v přítomnosti komunikačního partnera (rodina, přítel) a provádějte rozhovor společně – jedinci se získaným poškozením mozku nemusí vždy své obtíže rozpoznat.
- Pomocí znaménka zaškrtněte všechny obtíže, které během setkání zaznamenáte.
- Další možností je specifikovat, zda byly obtíže popsány samotnou osobou (O), někým z rodinných příslušníků (R) nebo zda byly pozorovány zadavatelem (Z). Danou variantu (O, R nebo Z) pak můžete uvést za každou položku. Tento údaj je nepovinný.
- Pokud zaznamenáte 1 nebo více obtíží (tedy zaškrtnete 1 a více položek), nechte vystavit žádanku a odešlete jedince ke komplexnímu logopedickému vyšetření.

Viz referenční seznam. Další odkazy jsou k dispozici na: www.abiebr.com; www.ancds.org; www.asha.org; www.caslpo.com; www.speechBITE.org

Cognitive-Communication **CHECKLIST** – nástroj pro identifikaci komunikačních obtíží a poruch kognitivních funkcí u osob po získaném poškození mozku (CCCABI-CZ)

©Sheila MacDonald M.Cl.Sc. SLP (C), návrh překladu do českého jazyka: Alžběta Henzlová, studentka logopedie, Univerzita Palackého v Olomouci (2023)
konzultant překladu: Mgr. Lucie Kytarová, Ph.D., logoped ve zdravotnictví

Jméno: _____ Další důležité údaje: _____

Zadavatel: _____ Datum: _____

Každodenní komunikační aktivity (aktivita / účast)

Snížená kvantita, kvalita, efektivita, rychlost, frekvence, nezávislost nebo vytrvalost při komunikaci. Změny zaznamenané po poškození mozku.

1. Obtíže s komunikací v rodině nebo se sociální komunikací (mimo rodinné prostředí).
2. Obtíže s komunikací ve společnosti (obchody, služby, internet, telefonování, lékařské, finanční nebo právní služby).
3. Obtíže s komunikací na pracovišti.
4. Problémy s komunikací ve škole / zhoršení studijních výsledků.
5. Obtíže s komunikací potřebnou pro řešení problémů / pro rozhodování nebo sebeobhajobu.

Specifické funkční obtíže (zaškrtněte všechny, které zaznamenáte). V případě zjištění obtíží se obraťte na klinického logopeda.

<p>Porozumění mluvenému projevu a zpracování informací</p> <p>Možné faktory:</p> <p>sluch, pozornost, paměť, receptivní složka jazyka, porozumění, integrace, uvažování a rychlost zpracování informací</p>	<ol style="list-style-type: none"> 6. ☐ Obtíže slyšet to, co je řečeno, citlivost na zvuk, zvonění v uších – zde se obraťte na audiologa. 7. ☐ Porozumění slovům a větám. 8. ☐ Porozumění dlouhým výpovědím (diskuse, přednášky, zprávy, televize). 9. ☐ Porozumění složitému sdělení (humor, nepřímo vyjádřené informace). 10. ☐ Obtíže s propojením informací dohromady tak, aby bylo možné vyvodit závěr či pochopit podstatu sdělení. 11. ☐ Tendence nesprávně si vyložit konverzaci nebo neporozumět konverzaci. 12. ☐ Soustředit pozornost na to, co se říká (vliv rozptýlení, únavy, nedostatku zájmu). 13. ☐ Přesouvání pozornosti z jednoho mluvčího na druhého. 14. ☐ Zůstat / setrvat u tématu rozhovoru. 15. ☐ Udržet myšlenku během mluvení nebo poslechu. 16. ☐ Zapamatovat si nové informace, události, obsahy rozhovorů.
<p>Vyjadřování, rozhovor a sociální komunikace</p> <p>artikulace, sémantický systém, jazyk, paměť, pozornost, sociální komunikace, únava, plynulost, uvažování, exekutivní funkce, sociální poznávání, vnímání, seberegulace</p>	<ol style="list-style-type: none"> 17. ☐ Narušení rezonance, hybnost svalů, hlas, plynulost řečového projevu. 18. ☐ Hledání slov, výbavnost slov, udržení slov v mysli, slovní zásoba, výběr správného výrazu. 19. ☐ Stavba věty, gramatika. 20. ☐ Zahájení konverzace. 21. ☐ Vytváření témat rozhovoru, přemýšlení o tom, co říct, rozvíjení a doplňování informací. 22. ☐ Neurčitá, nekonkrétní, neorganizovaná konverzace. 23. ☐ Příliš upovídaná, rozvláčná, zdlouhavá konverzace. 24. ☐ Společensky nevhodné komentáře a poznámky (impulzivita, hněv, nadávky, žertování, nevhodný výběr tématu). 25. ☐ Neverbální dovednosti (zrakový kontakt, osobní prostor, výraz tváře, tón hlasu, manýry, gesta). 26. ☐ Vnímání a pochopení náznaků, emocí, kontextu a úhlu pohledu komunikačního partnera.
<p>Čtení s porozuměním</p> <p>veškeré písemné materiály, tištěné nebo elektronické</p>	<ol style="list-style-type: none"> 27. ☐ Fyzické obtíže (vidění: dvojitě, rozmazané, zmenšené zorné pole, obtíže při sledování textu, bolest, únava, závratě) – zde se obraťte na optometristu či na oftalmologa. 28. ☐ Správné rozlišení písmen či slov, plynulost při hlasitém čtení. 29. ☐ Porozumění čteným větám, odstavcům, celému textu. 30. ☐ Zapamatovat si přečtené informace, uspořádat je, udržet a následně vybavit. 31. ☐ Věnovat pozornost tomu, co se čte, častá potřeba přečíst si vše dvakrát. 32. ☐ Snížená výdrž při čtení (nyní čte ___ min; před vznikem poškození mozku zvyklá/ý číst ___ min).
<p>Písemný projev</p> <p>veškeré písemné materiály, tištěné nebo elektronické</p>	<ol style="list-style-type: none"> 33. ☐ Obtíže s fyzickými aspekty psaní, s pohyby rukou – v tomto případě se obraťte na ergoterapeuta. 34. ☐ Psaní slov. 35. ☐ Sestavování vět, formulace vět při psaní. 36. ☐ Uspořádání myšlenek při psaní (písemný projev). 37. ☐ Potíže s pravopisem (ve srovnání se schopnostmi před vznikem poškození mozku).
<p>Myšlení, uvažování, řešení problémů, exekutivní funkce, seberegulace</p> <p>potřebné pro komunikaci</p>	<ol style="list-style-type: none"> 38. ☐ Vhled, uvědomění si a rozpoznání problému. 39. ☐ Provádět a vyjádřit rozhodnutí (zjišťování a posuzování faktů, zvažování pro a proti, rozhodování). 40. ☐ Diskutovat bez pocitu zahlcení, rozrušení, uzavření se. 41. ☐ Odfiltrovat nepodstatné informace, stanovit si priority a držet se hlavních bodů konverzace. 42. ☐ Organizovat, spojovat, analyzovat a vyvozovat informace, schopnost vidět širší souvislosti. 43. ☐ Shrnout a pochopit celkovou myšlenku, podstatu sdělení, vyvodit závěry. 44. ☐ Vymýšlení nápadů, náhradních řešení, kreativní myšlení. 45. ☐ Plánování a stanovení si priorit, následná realizace, dokončení a vyhodnocení; sebekontrola při komunikaci.
<p>Celkem</p>	<p>_____ # zjištěných obtíží v oblasti komunikace</p>